

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. III. De Populis Galliae Transpadanae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

CAPVT III.

De Populis Gallix Transpadanæ.

HI vulgò populi Gallix Transpadanæ accensentur; *Histri*, *Carni*, *Veneti*, quos aliqui excludunt; alij ab omnibus admissi sunt *Cenomani*, *Euganei*, *Insubres*, *Orobij*, *Lepontij*, *Salassi*, *Libicij*, *Læui*, *Taurini*, & *Segusini*.

§. I. *Descriptio Historica.*NUM. I. *De Histris & Histriâ, seu Istriâ.*

NOMEN Histriæ plerique omnes ab Istro flumine deducunt, per quem Argonautæ humeris & machinis Argo nauem suam elatam in Hadriaticum deportarunt: sic *Scyllax*, *Mela* lib. 2. cap. 3. *Plinius* lib. 3. cap. 18. Veriùs *Iustinus* lib. 32. ait dictos esse *Histros* à fluuio ex quo concesserant ad hanc maris oram, quod etiam ait *Isidorus*. Quis porrò fuerit ille fluuius per quem Argonautæ descenderint in Hadriaticum non est facile statuere. Græculi recentiores *Aquilim* vocant, ita *Sozomenus* & *Zosimus*: *Plinius* ait nesciri quo fluuio vsi fuerint lib. 3. cap. 18. sed id contigisse, ait non procul à *Tergeste*: arbitratur *Cluuerius* Argonautas per *Sauum* progressos esse, & *Nauportum*, & ad urbem *Æmonam* *Laubach*, eam ex aquis deduxisse, & in *Timauum* detulisse. Fauet huic opinioni quòd veteres arbitrarentur *Danubium*, seu *Istrum* cuniculis in *Timauum* subire. Sunt igitur *Histri* origine *Colchi*: *Scymnus* tamen eos *Thracas* facit, alij *Celtas* quibus subscribere videtur *Cluuerius*. Vtrum autem dicti sunt *Scenici* *Histriones* ab *Histris* putat *Festus Pompeius*, negat *Liuius* lib. 7. vbi *Histrionum* nomen deducit à *Tuscâ* voce *Hister* quæ *Ludionem* sonat.

QUALITAS Histriæ: de eâ *Theodoricus* apud *Cassiod.* lib. 12. epist. 22. ait, *diuino munere grauida, vini, olei, tritici fecunditate gratulatur, & Rauennæ Campania est.* Eius *Oleæ* laudantur etiam apud *Martialem*.

FINES. *Arshâ* Fl. *Arshâ* Italix limite, & *Alpium* iugis, quæ nunc *Albia* dicuntur, aut vt habent *Tabulæ nouæ Monti della noua*,

à Iapygibus dirimitur Histria. Olim à Venetis discescebatur Timauo flumine; postea à Carnis Formione Fl. *Rizano* separata est.

N V M 2. De Carnis.

NOMEN. Carni apud Liuium *Sarni* nominantur Celtici generis, apud Orofium difertè Gallica gens. Deuicti sunt à Q. Martio Rege Consule an. Urb. Cond. 635. vt aiunt Epitomistes Liuij, & Orofius.

FINES eorum à Septentrione fuerunt Alpes, vnde dicuntur Alpina gens Floro, Orofio gens sub radice Alpium sita. Olim supra Venetos protensi erant, quando Veneti ad Timauum extensi erant, & Histris continuabantur, vt ex Strabonis lib. 5. intelligitur. Postea ergo his finibus coërciti fuere Carni; à Septentrione Ocrâ monte, hodie *Monte Cese*; ab Oriente Fl. Formione, *Rizano*; ab Occidente Fl. Tilauempto, *Taiamento*; à Meridie Hadriatici maris recessu, *mare Hadriatico*.

N V M. 3. De Venetis, seu Henetis.

NOMEN. Strabo lib. 5. saltem dubitare videtur, vtrùm non sint hi dicti à Venetis Gallis. Reliqui scriptores Polybius, Liuius, Melia, Plinius eos ex Asiâ cum Antenore accersunt. Erât hi ex Paphlagoniâ pulsi, dictique Heneti, Regéque Pylamene ad Troiam amisso, cum Troianis quibusdam iuncti, eò appulerunt, pulsisque Euganeis eorum agri partem occuparunt; sic Liuius, sic Strabo. Polybius tamen hanc Henetorum cum Antenore commigrationem explodit. Confirmatur quòd hi apud Liuium, Polybium, Plinium semper opponantur Gallicis. Herodotus lib. 1. vocat Henetos Illyricam gentem. Item Dio Chrysof. oratione de Troiâ ait Antenorem in hac regione inuenisse Henetos. Iulianus Imp. ait eos antequam Ro. parerent dictos esse Henetos, postea vnam litteram mutatam esse. Regio dicta est *Henetia*, & *Venetia*.

QUALITAS. Quàm fuerit fertilis, & populosa Venetia arguit quòd ait Scymnius cum eam vocat *αἰσθη καρπύμων*, & habere vrbes *πεντήκοντα*. Stephanus in voce *Αδρια*, ait pecora bis hîc in anno parere, & capras eniti simul 3. aut 4. hædos, & quandoque quinque; Gallinas in die bis ouâ emittere, quòd extremum con-

firmat Plinius lib. 10. cap. 54. Emittebat quoque hæc regio equos præstantissimos, quos Veneti magnâ curâ alebant, vt ait Strabo lib. 5.

FINES. Olim Tuscos per Galliæ Cisalpinæ partem istam sparfos separabat à Venetis Fl. Athesis *l'Adice*; sed Tuscis per Gallos cicetis factus est limes Venetiæ, & Galliæ Cispadanæ Alueus Citimus Padi vulgò *il Pò d'Argenta*, quare à Propertio Eridanus *Venezus* nuncupatur. Olim etiam ab Histris separati sunt Fl. Timauo: postea Fl. Tilauempto *Taiamento* à Carnis discreti sunt, Carnis in plana deductis. Ad Addam *Addua*, quoque Fluuium olim Veneti pertinuisse perhibentur; postea vltra Veronam non sunt extensi.

N V M. 4. *De Cenomanis.*

NOMEN habent à Cenomanis Gallis, & Liuius Cænomani, Plinio Cenomanni dicuntur: perperam quidam scioli Germanos dictos esse putauerunt, quia in inscriptionibus M. Marcelli spoliolum vident cum Insubribus iunctos Germanos, sed ignorant illum Cenomanos fuisse socios pop. Ro. vt ex Polybio intelligitur; Sigonius ergo per Germanos putat intelligi Gæfatas, de quibus postea. Antequam duce Elitouio in Italiam transcenderent habitauerunt iuxta Massiliam in Volcis, vt ait Plinius lib. 3. cap. 17. postea confedere vbi Verona & Brixia, vt habet Liuius lib. 5.

FINES Cenomanorum, à Septentrione Euganei; ab Oriente Veneti; à Meridie Padus; ab Occidente Insubres.

N V M. 5. *De Euganeis.*

NOMEN. Dicti videntur quasi *εὐγενεῖς nobiles*, quia ex comitatu Herculis hîc relictî sunt cum Lepontiis, vt innuit Strabo lib. 3. cap. 10.

QUALITAS. Lanæ hinc exquisitæ, quare apud Iuuenalem pro molli sumitur, & *Euganeâ quantumuis mollior agnâ.*

FINES. A Septentrione Alpibus Rhæticiis separantur à Rhætis; ab Occidente Montium ductu qui inter lacus Verbanum & Larium excurrunt, *le lac Majeur, & le lac de Come*, quo à Lepontiis separantur; à Meridie Orobiis & Cenomanis contermini sunt; denique ab Oriente à Rhætis fluuiio Athesi diuiduntur.

NVM. 6. *Insubres.*

NOMEN. Polybio *Isombri* dicuntur, Plutarcho *Insombres*, & *Isombri*, Stephano *Insubares*, Straboni *Sombri* & Ἰσσοῦροι, Latinis constanter *Insubres*, vnde Liuius eques *Insuber*. Liuius lib. 5. significat eos conflatos esse ex variis gentibus, Biturigibus, Aruernis, Senonibus, Æduis, Carnutibus, Aulercis: sed cum non procul à Ticino Fl. *le Testin* vicissent Tuscos, & locum in quo confedissent appellari cognouissent *Insubrium*, eiusdem nominis cum pago Æduorum, omen sequentes loci, vno nomine se *Insubres* nominasse. Polybius lib. 2. hanc maximam gentem Gallicarum *Italicarum* nuncupat.

FINES. A *Meridie* *Læuos* habent, ab *Occidente* *Libicios*, à *Septentrione* *Orobios*, ab *Oriente*, *Cenomanos*.

NVM. 7. *De Orobis.*

NOMEN habent vt prodit *Cornelius Alexander* apud *Plinium* lib. 3. cap. 17. quòd in montibus viuerent à Græcis ὄρος & βίος. Certè *Cluuerius Bergomum* eorum urbem deriuat à Teutonicis vocibus *Berg*, hoc est *Mons*, & *Home*, id est *Domus*, quasi *Domicilium in Monte*. *Cato* apud *Plinium* fatetur se nescire. Non fuerunt autem *Insubres*, quia *Liuius* lib. 33. *Comenses* ab *Insubribus* distinguit.

FINES. A *Septentrione* *Lepontiis* & *Euganeis* contermini sunt; ab *Oriente* iisdem *Euganeis*; ab *Occidente* prædictis *Lepontiis*; à *Meridie* denique *Insubribus*.

NVM. 8. *De Lepontiis.*

NOMEN. Sic dicti sunt teste *Plinio* lib. 3. cap. 20. quòd ex comitibus *Herculis* hic relictis essent, à Græcâ voce λιπειν, vel λέπειν; obsistit tamen quod apud *Strabonem* Ληπόντιοι scribuntur, qui & perperam eos *Rhætis* admiscet. *Cato* eos *Tauriscæ* gentis arbitratur. *Cæsar* ait ex iis nasci *Rhenum*: malè *Marcell.* lib. 15. *Rhenum* per eorum agrum decurrere tradit.

FINES. Diuiduntur à *Septentrione* à *Sedunis* & *Rhætis*, ab *Occidente* *Salassis*, à *Meridie* *Libiciis*, ab *Oriente* *Euganeis*.

N V M. 9. De Salassis.

ORIGO. Galli origine fuerunt, vt ex Obsequente, & Orofio liquet, sed hos Cato apud Plinium lib. 3. cap. 20. ait Tauriscæ gentis fuisse. Gens Inalpina vulgò ab Historicis dicitur. Strabo lib. 4 ait Salassos habitasse in valle quam Fl. Duria eluit, & hoc vsos esse ad eluendum aurum, quo regio abundabat. Ab Appio Claudio Consule domiti sunt, non sine cæde & clade Romanorum, ait Florus. Anno V. C. 610. post centum annos rebellant, inquit Dio, sub Augusto, & à Valerio Mesallâ deuicti sunt. Sed cùm post decennium ab eodem Augusto defecissent, per Terentium Varronem, vt habet Dio lib. 53. penitus excisa gens, venditi 36. millia, præter 8. millia armatorum qui conscisi sunt, agerque eorum Prætorianis cohortibus concessus est.

FINES. *A Septentrione* habent Veragros & Sedunos, *ab Occidente* Centrones, *à Meridie* Ideonni regnum, *ab Oriente* Lepontios.

N V M. 10. De Libicis.

NOMEN & ORIGO. *Libici* apud Plinium & Ptolemæum nominantur, apud Liuium *Libicij*, itémque *Libui*, & *Lebui*, Polybio *Lebecij* dicuntur. Orti sunt teste Liuius lib. 5. ex Saluis; Plinius ex Saliis eos accersit, & Vercellas eorum urbem tradit fuisse lib. 3. cap. 17. Liuius scribit eos ad Ticinum Fl. confedisse, & eorum sæpe meminit vt lib. 21. & 33.

FINES. *ab occasu* separantur Orgo Fl. Orco à Taurinis; *à Septentrione* Alpium radicibus à Salassis, & Lepontis diuiduntur; *ab ortu* Guniâ Fl. *la Gogna* à Læuis; denique *à Meridie* Padus Fl. *le Pô*, eos à Liguribus dispescit.

N V M. 11. De Læuis & Mariscis.

NOMEN & ORIGO. Apud Polybium *Læi* dicuntur, & *Λæοι*, suntque origine Galli: at Liuius & Plinius eos Ligures esse contendunt; conciliari possunt omnes, quia Ligures gentem esse Gallicam certissimum est.

Iis iuncti fuerunt MARISCI qui quondam ab illis discreti demum in gentem vnã coaluerunt, & Marisci inferiores perdidere

nomen. Certè Plinius lib. 3. cap. 17. ait Læuos & Mariscos Ticinum urbem, *Pauie*, condidisse.

FINES Diuiduntur *ab Oriente* Guniâ Fl. *la Gogna* à Libiciis; à *Meridi* Pado à Liguribus; *ab ortu* Lambro *Lambro*, vel *di Monza* à Cenomanis; à *Septentrione* ab Insubribus.

N V M. 12. *De Taurinis.*

NOMEN & ORIGO. Nomen traxisse videntur à voce Celtica *Taur*, quâ significari Alpes suprâ inuimus, vnde omnes populos Inalpinos contendit olim dictos esse Tauriscos Cluuerius in suo Illyrico. Certè apud Stephanum nostri hi Taurini, Taurisci nominantur, apud Eratosthenem Teurisci. Ligustici generis eos faciunt Liuius lib. 21. Strabo lib. 4. Plinius lib. 3. cap. 5. sed Polybius eos gentibus Illyricis accenset lib. 2. & 3.

FINES. Orgo Fl. *Orco* separantur *ab Oriente* à Libiciis, item & Pado à Liguribus, vt à *Meridi*; à *Septentrione*, & *Occidente* à Segusinis.

N V M. 13. *De Segusinis, seu de Regnis Cotij, & Ideonni Regulorum.*

COTIVS princeps, seu COTTIVS fretus latebris suis, & asperitate locorum deuictis Gallis libertate vsus est, neque paruit Romanis; donec deposito timore, & delinitus ab Octauiano in eius amicitiam receptus est, viamque strauit Gallis & Romanis per opportunam, vt intelligimus ex lib. 15. Ammiani Marcellini. Sed quando Rex appellatus est? Auctor Collectanearum historiarum apud Cluuerium, ait Olymp. 105. an. 4. à Claudio Imperatore M. Iulio Cotio, paternum Imperium adauctum esse, & tum Regem primò appellatum esse. Demum sub Nerone mortuo Cotio siue eodem, seu eius filio in formulam prouinciæ tractus ille redactus est, vt tradunt Suetonius, Sexi. Aurelius Victor & alij.

Fines autem eius Regni extendebantur à Segusione *suse* ad Ramam *Rame* oppidum, & à Vesulo monte, *Viso*, ad Ocelum, *Esilles*.

IDEONNI regnum coniungit Strabo cum Regno Cotij: certè per vtrumque Segusinos populos spargunt plerique. Quidam etiam Centrones populos eò referunt, quorum caput Tarentasia

Moustier en Tarentaise. Cluuius putat hoc regnum restrictum fuisse monte *Cenisio le mont Cenis*, & minore *S. Bernardi le petit S. Bernard*, cui subscribimus. Ouidius lib. 1. de Ponto Eleg. 7. scribens ad Vestalem quem facit oriundum à Regibus huius ditionis, vocat illud regnum **DONNI**.

§. 2. *Geographica descriptio populorum Gallie Transpadanae.*

NVM. 1. *Histri hodie*, la pluspart de l'Histrie, & vne petite partie du Frioul.

VRBES HISTRIÆ.

ÆGIDA oppidum ciuium Ro. *Cabo d' Istria*; in Insulâ posita, sic dicta ab Ægide Palladis, vt habet nobilis inscriptio, reparata à Iustino filio Iustiniani Imperatoris, vnde dicta Iustinopolis, vt eadem testatur inscriptio.

Parenticum: *Parento*, cuius incolæ Parentini.

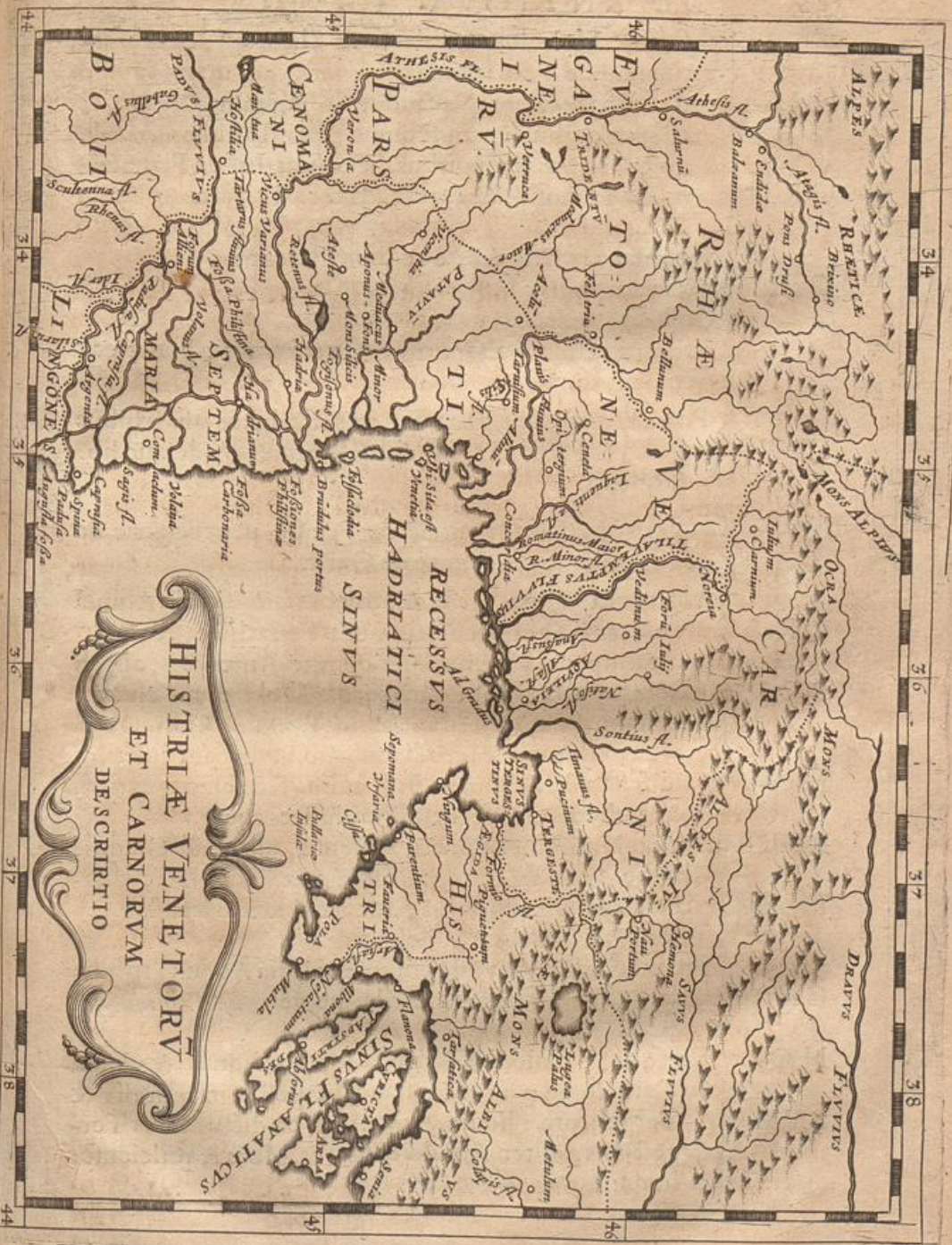
POLA postea Pietas Iulia dicta, à Colchis habitata, & eorum opus; dicta à voce Colchicâ *Polis*, quæ exulem sonat, quia hi re infectâ ad Æxam redire veriti, hîc sibi exilium indixerunt. Sita est ait Strabo in sinu portuoso continente multas Insulas frugiferas, subducendis nauibus opportunas quas Pullarias postea dicemus: hodie nomen retinet *Pola*. Ab eâ quoque nomen habuit Promontorium Polaticum: hodie *Punta di Promontoré*.

Nefactium: *Castel nouo*, cuius meminit Liuius lib. 41. vbi oppugnatio vrbis describitur.

Piquentum, *Piguento*, oppidum in Mediterraneis Ptolemæo.

FLV-
VII
HIS-
TRIÆ. { ARSIA: Fl. *Arsa*, Italiae limes Plinio & aliis; apud Lycophronem videtur Diferum nuncupari, ad quem malè collocat Polam.
Formio: *Rhezano*, Carnorum Histrorumque terminus.

INSV-
LÆ { ABSYRTIDES: cuius incolæ Absyrtenses, vbi Medea fratrem suum dicitur interemisse. Apollonius videtur eas Brigeidas appellare à Brigis populis eas incolentibus. In his Colchi urbem condidere nomine Absorim: Ptolemæus vnicam facit Insulam Absorum, in quâ locat duas vrbes Crexam, seu Crespam, & Absorim.

HISTRIÆ VENETORVM
ET CARNORVM
DESCRITIO

- H I S- } forum. Mela duas Insulas facit Abforum, & Abfyr-
 tim: hodie media & maxima *Cherso*, ei magnitudine
 parè par *Ofero*, reliquæ duæ in Boream *Ferosina*, &
Cao, ex quibus vnã faciunt nouæ Tabulæ *Perosina*,
 posterioribus temporibus dictæ sunt Insula Flanon-
 T R I- } fis, & Flanone, Socrati, Histor. Tripart. & Paulo
 Diacono.
 C Æ. } Sepomana: *S. Nicolao*, è regione Parentij.
 Vrsaria: *Conuersera*.
 Ciffa: *Figaruola*.
 Pullariæ Insulæ Polæ portum prætexentes: hodie ea-
 rum maxima *Brioni* dicitur.
- S I N V S } POLATICVS, seu FLANATICVS, sic dictus ab vrbibus
 Polâ, & Flanonâ: hodie *Golpho di Carnero*, de quo lib.
 sequenti.
- N V M. 2. } *Carni*, la partie Orientale du Frioul, petite partie de
 l'Istrie, le Comté de Goritz.
- V R- } A Q V I L E I A Colo. *Aquileia*, vel *Aquilegia*, ab Aquilâ
 volucre nomen accepit, aiunt Eustathius, & Iulia-
 nus Imp. alij ab Aquilone comite Antenoris, alij ab
 B E S } aquis quibus probè eluebatur. Melæ diues ciuitas,
 Iuliano *ἐμπόριον μάλα εὐδαίμων, ἔπειτα βρύον*. De eâ
 vide multa apud Herodianum lib. 8. vbi eam describit
 obsessam à Maximino. Fidelissima Ro. semper extitit,
 & mulieres eius fortitudine illustres fuere.
- M A- }
 R I T I- } Portus Natifonis, seu Aquileiensis, aliter ad Gradus,
 hodie *Porto di Grado*, in Insulâ quæ Paulo Diac. dici-
 M Æ } tur Gradus in plurali; ad quam ciuitatem translata se-
 des Patriarchalis Aquileiensis.
- C A R- } Pucinum castrum, vnde vinum cui Iulia Augusta tribue-
 bat 82. atatis suæ annos: hodie vel *Castel Duino*, vel
Prosecco.
- N O- } T E R G E S T E Colonia, Tergesta Straboni, quam & vicum
 Carnicum vocat, Stephano Tergestra in plurali, &
 R V M. } Tergestrum: hodie *Trieste*. Ab eâ dictus sinus Ter-
 gestinus, aliter Aquileiensis, & Mare Aquileiense:
 hodie *le Golphe de Trieste*.

VR-
BES } IVLIVM CARNICVM : hodie *Zuglio*, cuius incolæ Plinio Iulienſes Carnorum; à Iulio Cæſare condita eſt.
ME-
DI- } FORVM IVLII Colonia vnde oppidani Foroiulienſes
TER- } Plinio: hodie *Cividat di Friuli*, & *Patria di Friuli*; à
RA- } Iulio Cæſare nomen habet qui hîc Forum ſtatuit, vt
NE Æ } ait Paulus Diac. non videtur eſſe Colonia facta ante
CAR- } Vedinum cuius incolæ Venidates Plinio, & Vdinum
NO- } penultimâ breui: hodie *Vdine*, Germanis *Vveiden*.
RVM. } Noreia, vrbs ſita erat circa oppidum quod hodie *Venzo-*
ne; vnde videlicet incipit eſſe nauigabilis Tilauēptus,
quod ſcitè elicit ex Strabonis lib. 4. Cluuerius.

Tilauemptus Fl. & portus, aliis Tiliamentum, quod nomen Græculi Grammatici à Tilia deducunt: hodie *Taiamento*, & Portus *Porto di Taiamento*.
Natiſo, Aquileiam alluens Melæ; an Plinij Turro? Vide de hoc flumine bene longam Cluuerij diatribam pag. 284. hodie *Natiſſa* vocatur: Ego certè arbitror Natiſonem in Sontium defluentem olim Aquileiam deriuatum eſſe, vnde ortæ ſunt tantæ inter Geographos contentiones.
Sontius Fl. hodie *Liſonzo*: ad eum Fluium victus eſt, & fugatus Odoacer contra Theodoricū & Gothos depugnans.
Turro: Plinij hodie dicitur *Torre*.
TIMAVVS Fl. hodie *Timauo*, fluuius & fons apud veteres celeberrimus. Malè à quibuſdam ad Patauium collocatur, & *Brenta* dicitur, videlicet quia Antenoreus Euganeus, Phrygius cognominetur. Lege de eo Strabonem lib. 5. vbi & meminit hic Diomedei templi, & luci. Cuniculo hauritur in agro Aquileienſi, hodie ad vicum D. Cantiani *S. Caſan*, & poſt 14. milliaria exiſtit ad Fanum S. Ioannis Cherſici *S. Gioanni di Cherſo*. Ei tribuuntur 7. fontes à Martiale, ab aliis nouem: quomodo autem hæc conciliari poſſint lege Cluuerium, explicantem etiam miracula quorum meminit Polybius, qui eius etiam fontem *μντῆρα Ἰαλάτης* nuncupat.
Formio inferiore ſui parte *Rizano*, ſuperiori à Germanis *Alben*, duos habet fontes, quorum alter *Fulm* dicitur,
Z z z ij

FLUMINA CARNORVM.

fortè corruptè pro *Furm*, voce magis alludente, vt credit Cluuerius.

NVM. 3. *Veneti*: hodie la partie Occidentale du Frioul, la Marche Taruisane, le Vicentin, le Padoüan, le Dogado, la plus grande partie du Ferrarois, & le Polesin de Rouigo.

SPINA à Pelasgis ante Troiæ ἀλωσι condita, Plinius tamen putat à Diomede statutam, tempore Strabonis tantùm vicus, quondam vrbs Græcanica nobilis, olim ad mare sita, sed viuente Strabone xc. stadiis ab eo disiuncta, vt ait Scyllax bis mille quingentis passibus distat: famosa est Thesauro suo Delphico. Ab ea dictum ostium Spineticum, de quo suprâ: *eius etiam ruina pe iere.*

PATAVIUM: *Padouë*, vrbs Antenoris Melæ, Liuius & aliis: sic dicta est vel à Padi vicinitate, vel à Palude Padinâ, seu Paduâ propinquâ, vel ὑπὸ τῷ πέπεθαι, ab Augurio. In eâ inquit Strabo, censi sunt p. viri equestres, & ad bellum xx. armatorum millia emittebat, ac duobus Meduacis aliebat.

ATRIA, seu HADRIA: hodie *Adria*, & *Adri* Tusciæ oppidum Stephano, & opus Diomedis; ab hac dubio procul dictum mare Hadriaticum, vt asserunt Liuius lib. 5. & Plinius lib. 3. cap. 17.

Fossa Clodia ad Meduacû minorem; hodie *Baciglione nuono*. Ateste Colonia Plinio, & Tacito: *Este*.

FORVM ALLIENI: *Ferraria*, postea corruptè Forum Arrij, vnde vox Ferraria detorta est, dictum & Trigabulos.

VICENTIA: *Vicenza*, Colonia & Municipium, ex quâ natus Cecina legatus Vitellij, de quo Tacitus 3. Annal.

Alinum in paludibus situm Straboni, affixum erat ripæ Silis Fl. vbi nunc eius ruinæ ostenduntur *Alino ruinata*, malè dicitur esse *Torcello*, quia eò translatus Episcopatus. Laudantur lanæ Altinates.

Opitergium: *Oderzo*, vrbs excisa à Quadis Marcell. lib. 29. sed postmodum reparata; sæpè capta, sæpè diruta.

Concordia Colonia, Ordia corruptè apud Strabonem; malè Carnis tribuitur à Ptol. Iulia Col. dicitur in inscriptionibus; *eius vestigia visuntur.*

- F'L V- P A D V S: de quo § 4. cap. 2. vbi & de eius fonte, & ostiis.
- M I- Athesis: *Ladice*; quem aliqui perperam cum Atifone confundunt; Veronam alluit.
- N A Tartarus: *Tartaro*; aliter Atrianus cuius meminit Tacitus 3. Historiarum.
- V E- Meduaci { Maior } hodie { *Brenta.*
duo { Minor } { *Bachiglione.*
- N E- Lipientia: *Linenza*, fluens ex montibus Opiterginis Plinio lib. 3. cap. 18. Seruius putat de eo loqui Maronem lib. 9. *Lipientia flumina circum*, vbi & quidam legunt malè Lipientia.
- T O- R V M. Eretenus: *Retone*, Vicentiam alluens optimas anguillas alit, ait Ælianus.
- FONS { A P O N V S, seu Aquæ Patauinae, & Patauini fontes: sic dictus est quasi sine labore *ἄπυρος*. Describitur apud Cassiod. lib. 2. Epist. 39. Ad hunc fontem Gerionis oraculū, de quo Suetonius in Tiberio. Ab hoc quoque Patauina regio dicitur Apona tellus apud Martialem: hodie *Abono* vicus, ad quem ille fons, nomen retinet.

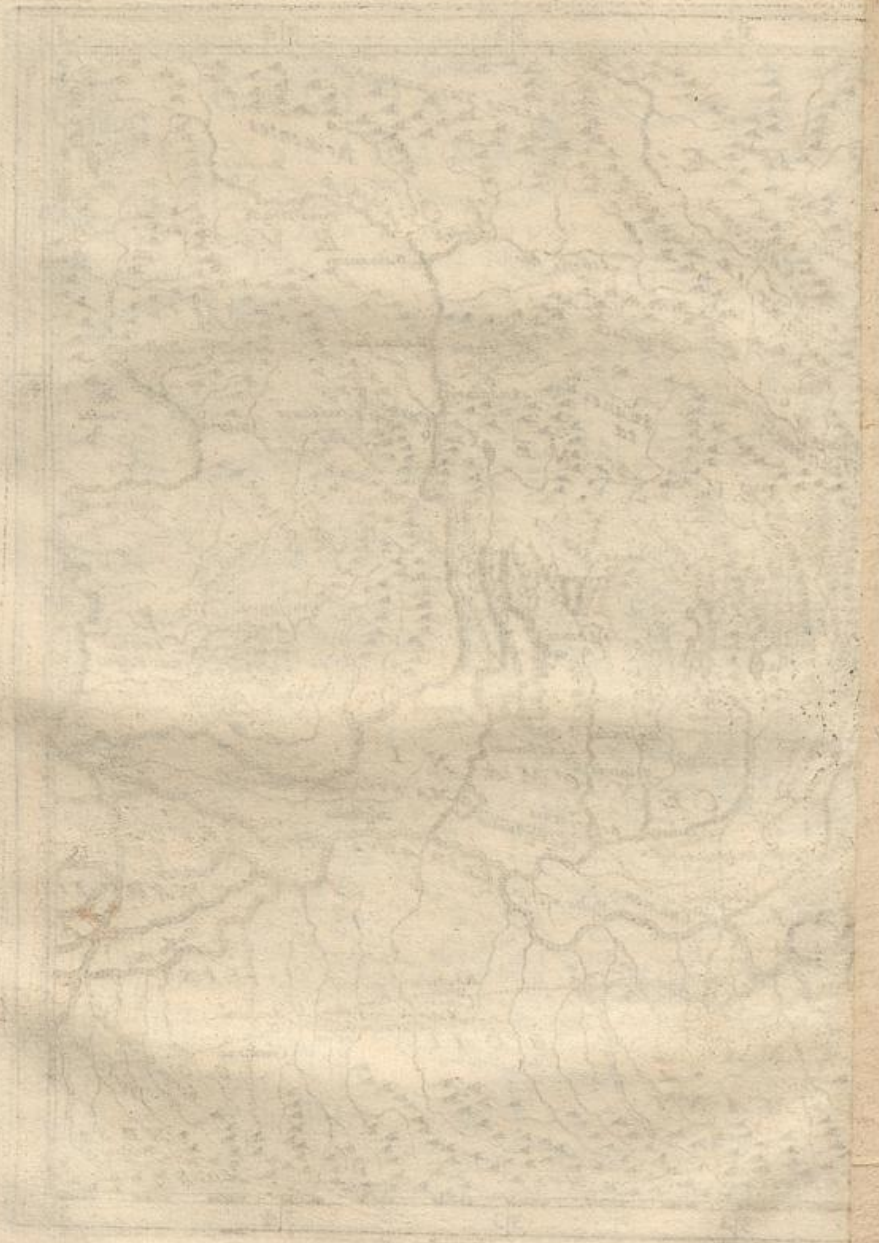
N V M. 4. *Cenomani*: hodie vne grande partie du Veronois, la partie du Mantouïan au delà du Pô, vn grande partie du Bressan, & quelque partie du Cremonois.

- V R- B R I X I A: vulgò *Brescia* & *Bressa*, incolæ Brixiani, caput gentis Cenomanorum, Colonia Ro. & Municipium.
- B E S C R E M O N A: *Cremona*, Græcis *Cremon*, tempore belli Annibalici facta Colonia, & anno V. C. 562. reparata, missis 6. millibus familiarum, grauitè ab Octauiano afflicta, quando agri ciuibus adempti, quando & cecinit Maro,
Mantua va misere nimium vicina Cremona.
- C E- Item à Vespasiano incensa est, sed mox eo adnitente reparata.
- M A N T V A: *Mantouë*, de cuius nomine vide Seruium ad illud x. Æneid. *Mantisque dedit tibi Mantua nomen;* à

- quo & populi Tusci caput fingitur in gratiam patriæ suæ, cum reuerà caput Tuscorum esset Felsina, seu Bononia *Boulogne*. Patria Virgilij vulgò dicitur, & Donatus ait natum esse in pago *Andes* non procul à Mantua, qui hodie dicitur *Pesolo*. Vrbs illa ad Mincium Fl. sita est.
- NO-
M A-
VERONA: *Verona*, filia Brixia, vt ait Catullus, ad quam confedisse dicuntur Cenomani apud Liuium lib. 5. Plinius tamen hanc urbem Rhætis attribuit.
- NO-
M A-
Hostilia vicus ad Padi Mincisque confluentias, cuius Tacitus meminit: nunc *Osteia*, seu *Ostiglia*.
- NO-
Ardelica, malè Ariolica: nunc *Pesquiera*.
- RVM.
Sirmio Peninsula in lacum Bennacum excurrens; prædium cuius herus fuisse videtur Catullus, qui vulgò Veronensis dicitur: hodie *Sirmione*.
- FL V-
VII
Bedriacus vicus celebris pugnâ inter Orthonem & Vitellium, mox aliâ inter Vitellium, & Vespasianum; Victori dicitur *Bebriacum*, *Betriacum* Plutarcho: hodie *Canet* ad Confl. Ollij, & Clusij fluuiorum.
- CE-
NO-
M A-
NO-
RVM.
Ollius: *Oglio*, ab incolis *Oio* per lacum Sabinum defluens, ortus ex monte *Montaruolo*.
- CE-
NO-
M A-
NO-
RVM.
Mela: *Mela*, vicinus Brixia, apud Catullum dicitur Brixiam *percurrere*, lege ex Cluuerio *præcurrere*: oritur ex monte Brenno, hodie *Manina*.
- CE-
NO-
M A-
NO-
RVM.
Clusius Polybio, in Tabulis Itiner. Cleufis: hodie *Chiese*, seu *Chiesi*.
- LA-
CVS.
Mincius: *Menzo*, Benacum lacum percurrens Plinio, Sequestro, Seruio, & aliis; Probus Gram. ex eo oriti scripsit. Certè non desunt aliqui qui eum suprâ Benacum dici putent *Sarracam*, vt & hodie *Sarca*.
- LA-
CVS.
BENACVS, qui marinas tempestates imitatur, inquit Seruius, vnde Maro *Fluctu assurgens Benace marino*, hodie *Lago di Garda*: Straboni ex Polybio est longit: 500. stadiorum, latitudinis cL. Phylargirus dat ei 1200. stadia in circuitu; de verâ amplitudine dicemus lib. sequenti.

NUM. 5. *Euganei*, hodie partie du Bressan, du Trentin, le Bergamasque, & la Valtelline.

- Vennonones: *Val Venosca*, ultra fontes Ollij Fl.
 P O- Triumplini: *Valdi Troppia*.
 P V L I Camuni: *Val Camonica*.
 RUGUSCI, & RIGUSCI: *in agro Tridentino*, vbi & Rotalianus campus.
 E V - Suanetes: ad vicum *Zuan*.
 G A - Brixentes: ad urbem *Brixen*.
 N E I. Calucones: *in Engadina*.
 Stoni, seu Stoeni: ad Vicum *Stor*.
 A nonium, seu Anaunia: *Non*, seu *Nan* ad Fl. Nofinum.
 V R - Garda, seu Lagare oppidum, cuius mentio in Longobardicis: nomen seruat & lacui dedit, *Garda*.
 B E S Tusculanum: *Tusculano*, locus rudibus multis effossis inclytus, præcipuum oppidum incolarum lacus Benaci, qui inde Benacenses appellantur.
 E V - Maternum, nauale seu portus Tusculanensium, vt suspicatur Cluuerius; hodie *Maderno*.
 G A - Sabium, cuius incolæ in inscriptionibus dicuntur Sabini; hodie *Sabio*, vel *Sabbio*.
 N E O - Voberna oppidum ad Clusium Fl. *Boarno* vicus.
 R V M. Vannia Ptolemæo, cuius oppidani Vannienses: hodie *Ciuada*, siue *Ciuadado* in valle Camonica.
 Telium: *Tellio*, vnde vallis Tellina.
 Clauena *Chiauenta*.
 Ollius: *Ogljo*, in Padum cadens.
 F L V - Addua: *Adda*, per Tellinam vallem decurrens, & cadens in lacum Larium.
 V I I
 E V - Vbartus: hodie *Brembo*, pontem Aureoli stringens.
 G A - Humatia: *Serio*, in Adduam cadens.
 N E O - Mella: *Mela*, in Ollium defluens.
 R V M. Clusius de quo supra: *Chiese*, vel *Chiesi*.
 Sarraca: hodie *Sarca*, pars superior Mincij Fl.
 B enacus ex parte, de quo numero superiore: *Lago di Garda*.
 L A - LARIVS: *Lac de Come*, qui iuxta Catonem per LX. millia

CVS

tenditur vt habet Seruius: Straboni trecentorum ferè stadiorum, hoc est 37. mil. $\frac{1}{4}$ Phylargirus dat ei circuitus centum viginti stadia, & amplius; sed de eo iterum in recentiore. Posteriori quo dictus est Comacinus. Et superior eius pars Antonino dicitur SVMMVS lacus, cuius vestigia supersunt in vico *Samolico*: hodie hæc pars dicitur *Lago di Chiauena*, aliter *della Riva di Mezuola*.

EV-

GA-

NEO-

RVM.

MONS

SEVINVS, seu SEBINVS, ab oppido Seuo, seu Sebo dictus: hodie *Lago d'Isèo*.

EDRINVS, seu EDRANVS, ab vrbe Edro: nunc *Idro*, vnde *Lago d'Idro* nuncupatur.

Brennus ex quo Mella Fl. effunditur: hodie *Monte Manina*.

NVM. 6. *Insubres*, nunc partie du Duché de Milan, le Cremasque, & partie du Cremonois.

VRBES INSVBRIVM.

MEDIOLANVM: *Milan*, Italis *Milano*, Straboni & Ptol. Mediolanium, Procopio Mediolana in plur. dicta est fortè à Mediolanio Eburonicum, *Eureux*: Alciatus putat sic dictam urbem ab insignibus Æduorum qui Suem, & Biturigum qui Verucecem præferebant. Leander à voce Celticâ *Medel*, virgo, & *lant*, terra, quòd hîc Pallas coleretur: nam fabula est quod de animali setigero, & lanigero narratur. Apud Polyb. lib. 2. dicitur *μεγίστη, ἡ πολυανθρωποτάτη τῶν Γαλαπκῶν*, & hanc Gallos vocare *μητρόπολιν*; Procopij tempore habitabatur à Liguribus, & princeps erat urbium Occidentis secundùm Romam. Tacito firmissimum municipium dicitur, & in inscript. Antonino Pio, Nouæ Athenæ: an quia hîc Pallas coleretur? huius templum postea mutatum est in ædem S. Teclæ.

LAUS POMPEIA, sic dicta à Pompeio Strabone patre Pompeij Magni qui Coloniam renouauit, & ei ius Latij dedit, vt aiunt Strabo & Asconius: hodie est *Lo'eué*, vicus sic dictus à Longobardis quasi Laus Vetus, quando *Loddi* hodiernum extructum est.

Forum Diuguntorum, aliàs Iutuntorum: *Crema*.

Acer.

Acerræ, seu Acherræ: *Gherra*, ad confluentias Adduæ, & Serrij, celebris vrbs in historiâ Ro. Polybio, & Straboni.

Pons Aureoli: hodie *Ponte San-Pietro*, aliis *Pontiruolo*; ab Aureolo dictus, quem vicit hîc Gallienus, Claudius postea ibidem interimit.

FLV- { Addua: *Adda*
Vbartus: *Brembo* } de quibus suprâ.
Humatia: *Serio*

VII { Frigidus, aliter Lamber, hodie *Lambre*; vnde fortè Lambrani milites nomen traxere.

NVM. 7. *Orobij*, partie du Duché de Milan autour de Come.

VRBES OROBIORVM.

BERGOMVM: *Bergamo*, à scriptoribus medijs æui Bergamum, Procopio Pergama in plurali, apud Paulum Diac. Pergamum, & Pergamus. Ei adiacens regio abundabat ære purissimo, ait Plinius; qui ex Catone notat Bergomates dictos esse à vrbe Berga, *etiam nomine prodente esse altiùs, quàm fortunatiùs sitos.*

COMVM: Κομων: *Como* ad lacum Larium, afflictum à Rhætis suprâ accolentibus, à Pompeio Strabone Magni patre reparatum, ait Strabo lib 5. quibus Cneus Scipio tria millia Colonorum adiecit; addidit Iulius Cæsar quinque millia, de quibus quingenti fuere Græci nobilissimi, tumque incolæ dicti Neocomitæ, & Colonia Nouumcomum. Sed illi noui ciues malè affecti sunt initio belli ciuili. Scriptores mediæ ætatis Sigebertus, & Regino urbem vocant Cumas, & incolas Cumanos.

FONS Plini, in loco vulgò etiamnum *Pliniano*; de hoc fonte plura in Admirandis dicemus.

FORVM LICINII, & corruptè apud Plinium Licini-forum: creditur hodie dici *Picue d'Incino*, Cluuerio est *Berlasina*.

LA- { LARIVS, de quo in Euganeis.
EVPILIS, quem Lamber fluuius subit, nunc exaruit ex parte, & abiit in tres minores lacus, vt ait Paulus Iouius Comensis. De eo iterum in nouâ, nam in præsentia oblimatus in tres lacus minores conuersus videtur.

CVS

N V M. 8. *Lepontij*, hodie vne partie des suiets des Suiffes, & la partie du Duché de Milan, vers le lac Maieur.

VR-
BES { *Oscella*: hodie, *domo d'Oscella* Italis, Germanis *Tubm in Eschentáal*.
LE-
PON- } *Belitio* castrum in CANINIS CAMPIS Gregorio Turon. lib. 10. cap. 3. hodie *Bellizona*. Hos autem campos Caninos, malè quidam putant Grifonibus dedisse nomen, quia canus Italis *Grifo*, Germanis *Graun*; nam hi camp dicti sunt Canini non Cani. Cur ergo Canini dicti? ignoratur, nisi ab iis qui vaticinari volunt.

FLV- { *Ticinus*: *le Tesin*, in Verbanum lacum influens ortus ex monte Adula, *S. Gotard*.

VII { *Ceresius* lacum cognominem necens lacui Verbano; hodie *Tressa*; quibusdam & Gauni lacus olim, vt in nouis tabulis adnotatur.

LA- { VERBANVS: *Lago Maggiore*, Straboni longitudine cccc. Stadiorum, de quo & adiunctis ei lacubus in recentiore Italiâ plura dicentur.

CVS { *Ceresius* Gregorio Turon. *Lago di Lugano*, fortè in Tabulâ Itinerariâ Cusius lacus corruptè scribitur.

N V M. 9. *Leui*, hodie les Territoires de Pauie, & de Nouarre.

VRBES LEVORVM { NOVARIA: *Nouarre*, à Fl. cognomine dicta, Municipium teste Tacito; sic dictam volunt quasi Nouam Aram: ab Eltio quodam Troiano condita creditur filio Venetis, qui hîc aram matri suæ posuit, & montem cui vrbs imposita est de suo nomine Eltium appellauit. Innuere videtur Plinius sic dictam quasi Nouam Ariam, reliqua vide apud Leandrum, qui hîc multas fabulas profert.

TICINVM: *Pauie*, à *Læuis* & *Mariscis* conditum oppidum Plinio; malè apud Ptolemæum addicitur Insubribus. Municipium erat, & bello 2. Punico tantùm vicus.

FLV-
VII { *Nouaria*: hodie *la Gogna*.
Ticinus: *le Tesin*, prælio Romanorum memorabilis, & pietate maioris Africani in patrem.

N V M. 10. *Libicij*, hodie la Seigneurie de Vercelles, la Lumegliane, & partie du Montferrat au delà le Pô.

- V R-
B E S
LIBI-
CIO-
RVM.
- VERCELLÆ: *Vercelli*, Gallis *Vercelles*; Marcellino Vercellum, vicus tātum Straboni, iuxta hanc urbem erat auri fodina: ab vrbe non procul, scilicet inter hanc & Laumellum, & Nouariam RAVDII CAMPI, in quibus deuieti Cymbri à Mario 100 millibus trucidatis, vt ait Velleius lib. 2. Auctor de viris illustribus, & Florus vocant huius cædis campum Raudium, quorum vestigia inuenit Cluuerius in vico *Rubio*.
- LAVMELLVM: *Lamello*, & *Lumello*, vnde dicta est Regio Laumellana, quæ perperam apud Plinium Alliana scribitur, vt ingeniosè suspicatur Cluuerius.
- Rigomagus: *Trino*, nobis *Trin*; Magus autem pontem videtur significare, vt aliàs inuimus.
- Quadrata: *Crescentino*.
- FLV-
VII
LIBI-
CIO-
RVM.
- Orgus, Plinio Morgus: *Orco*.
- Duria maior Augultam Prætoriam alluens: hodie *la Doria Baltia*, aliter *la Doria Bautia*.
- Sessites Vercellas intingens, aliter Sessis, vel Sestis: hodie *Sessia*, item & *Senza*, & *Sissia*, & *Sessa*.

N V M. 11. *Salasi*, hodie le Val d'Aoste, & quelque partie du Piedmont.

- V R-
B E S
SA-
LAS-
SO-
- AVGVSTA PRÆTORIA condita ab Augusto eodem loco, quo Terentius Varro castra fixerat, dum gentem hanc rebellem excindebat: hodie *Aoste*. Hæc à Solino & Capella dicitur Italiæ Limes.
- EPOREDIA: sic dicta à Gallis à voce *Eperedicâ*, quæ significat *bonos equorum domitores*, ait Plinius lib. 3. cap. 17. Ad hanc salunca optima crescebat; eoque deducta Colonia est teste Paterculo Mario sexies, Valerioque Coss. annis 18. post Narbonam, ab eo tamen malè collocatur in Vagiennis: hodie *Turte*, & *Inurea*, & *Lamporegio*.

A A a ij

RVM. { Vitricium : hodie vicus *Vereggio*, seu vt aiunt incolæ
Verezo.
 Arebrigium : hodie *Monago*.

FLV- { Doria Maior Augustam Prætoriam, & Eporediam al-
 VIVS. { luens : hodie *la Doria Baltia*, seu *Bautia*.

NVM. 12. *Taurini*, hodie vne bonne partie du Piedmont au delà
 le Pô, & quelque peu du Marquisat de Saluces.

VR- { TAVRASIA Polybio, Liuius, & Appiano, Taurania Ste-
 BES { phano; postea facta Colonia dicta est Augusta Tau-
 rinorum, & Colonia Taurina Tacito, incolæ Tauri-
 nates & Taurinenses. Fabulantur à Lamifone nepo-
 TAV- { te Noëmi conditam esse, & de suo nomine dictam, at
 RI- { *Lamiso* linguâ huius regionis *Taurum* sonat. Step-
 hanus ait sic dictam à *Tauro*, qui pictus erat in signis
 Massiliensium : hodie *Turin* nobis, Italis *Turino*.
 NO- { FORVM VIBII corruptè Vibiforum, incolæ Vibiforen-
 RVM. { ses, & Forovibienfes, in quorum agro haustus cuni-
 culo Padus postea emergit, de quo Plinius lib. 3. cap.
 17. hodie *Castel Fiori*.

FLVVII { PADVS de quo suprâ.
 TAVRI- { Doria Minor Segusium *Suze* alluens, hodie *Dorietta*.
 NORVM. { Stura : *la Stoure*.

NVM. 13. *Segusini*, seu *Regna Cotij*, & *Ideonni*, hodie parties du
 Piedmont, & du Dauphiné.

VR- { SEGVSIO, seu SEGVSIUM : *Suze* (vnde gens Segusiani
 BES { Ptolemæo, in inscriptionibus dicti Segusini) sic dicta
 à fluuiolo *Sege*, hodie *Semar*, hic in minorem Do-
 riam confluente. In eâ monumentum visebatur Cotij
 SE- { reguli, inquit Marcel. lib. 15. Erat Rom. munici-
 pium, & præsidium ad tutelam huius viæ, vt intelli-
 GV- { gimus ex Suetonio in Tiberio.
 Ocelum, finis Cotiæ terræ Straboni lib. 4. Cæsari Cite-
 rioris prouinciæ extremum : hodie *Efilles*.

(P A A A)

- S I- Cingomagum, & Cingomagus: vicus *Sesane*; Italix, & Gallix limes Plinio, in Tabulâ Hierosolymitanâ Gesdao, seu Gadao dicitur.
- N O. Brigantium vicus, seu castellum postea Virgantium: *Briançon.*
- RVM. Rama: hodie vicus *Rame*, Segusinorum limes. Artolica, corruptè Ariolica: hodie *Tuglia*, nobis *la Tuille.*
- MON. Graius, Liuiio Cremonis iugum: hodie *le petit S. Bernard.*
- TES Cenifius: *le mont Cenis*; aliter M. Cinereus. Vesulus: *Monte Visò*, vel *Vesò*, ex quo Padus exoritur. Matrona, in Itinerariis Tabulis Alpibus Cotia: hodie *le Mont Geneure*, seu *Genebra.*
- FLVII Druentia: *la Durance.*
- SEGV- Doria Minor: *la Dorietta.*
- SINO- Stura: *la Stoure.*
- RVM. Orgus: *Orco.*
- Fontes Dorix Maioris: *la source de Doria Baltia.*

CAPVT IV.

De Populis Gallix Cispadana.

HI vulgò numerantur Ligures, Anamani, Boij, Lingones, Senones, & de quibus magna difficultas Gæfatæ.

§. I. *Descriptio Historica.*

NVM. I. *De Liguribus.*

NOMEN & ORIGO. Ligures è gente Celticâ fuerunt, vt optimè demonstrat Cluuerius, & à Græcis *Λιγυς*, & *Λιγυες* appellantur, itémque Ligustini: à Romanis Ligures nuncupati sunt. Eustathius & Stephanus volunt sic dictos à Ligure Fluuio; fabulæ. Idem Eustathius à quodam Ligure, quem Tzerzes facit Albionis fratrem, qui se opposuit Herculi vadenti ad Boues Gerionis:

AAaa iij